

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSA Michał Kłós (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku „C.(...)” sp. z o.o w K.

przy uczestnictwie L. P.

o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 lutego 2008 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 25 maja 2007 r., sygn. akt VII GA (...),

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 19 lutego 2007 r., Sąd Rejonowy w K. orzekł wobec uczestnika L. P. zakaz prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu na okres trzech lat, oddalił wniosek w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach postępowania. Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia i wnioski.

Uczestnik był prezesem zarządu P.(...) SA z siedzibą w K. w okresie od 1995 r. do dnia 10 lipca 2002 r. i od dnia 17 czerwca 2003 r. do dnia wydania postanowienia.

Spółka ta była dłużnikiem wnioskodawcy. Na dzień 31 października 2001 r. spółka nie wykonywała swoich zobowiązań wobec nie mniej niż 30 wierzycieli, w styczniu 2002 r. spółka nie regulowała zobowiązań już wobec 64 wierzycieli. Uczestnik nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości spółki. Dopiero zarząd dłużnika w nowym składzie osobowym złożył w dniu 26 lipca 2002 r. wniosek o otwarcie postępowania układowego, zaś wniosek o ogłoszenie upadłości złożony został w dniu 12 czerwca 2003 r.

Sąd pierwszej instancji uznał, że wniosek jest uzasadniony treścią art. 373 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm. - dalej: „pr. up. i n.”). W niniejszej sprawie zachodziły podstawy do ogłoszenia upadłości dłużnika, wymagane treścią art. 10 i 11 pr. up. i n., albowiem dłużnik nie wykonywał swoich wymagalnych zobowiązań. Stan ten istniał już w październiku 2001 r. Pomimo że w ciągu dwóch tygodni od tej daty zarząd dłużnika zobowiązany był do złożenia wniosku o otwarcie postępowania układowego lub, jeśli przyczyna niewypłacalności miała charakter trwały – do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, uczestnik nie złożył stosownego wniosku. W ocenie Sądu pierwszej instancji, pomimo, że do ogłoszenia upadłości dłużnika doszło pod rządem przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe tekst jedn.: Dz. U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm. - dalej: „pr. up.”), na podstawie art. 540 pr. up. i n. do niniejszego postępowania zastosowanie znajdują przepisy art. 373 i n. pr. up. i n.

Zaskarżonym postanowieniem, zapadłym na skutek apelacji uczestnika, Sąd Okręgowy w K. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w ten sposób, że oddalił wniosek i orzekł o kosztach postępowania stosownie do wyniku rozstrzygnięcia. Sąd ten uznał, że wnioskodawca uchybił terminowi wynikającemu z art. 377 pr. up. i n. do złożenia przedmiotowego wniosku. W sytuacji w której wniosek o ogłoszenie upadłości nie został złożony, termin ten biegnie od daty w której powstała podstawa do ogłoszenia upadłości. Jest to termin prekluzyjny prawa materialnego i jego uchybienie powoduje oddalenie wniosku. W ocenie Sądu Okręgowego, art. 377 pr. up. i n. nie działa wstecz i nie powinien mieć zastosowania do zdarzeń, które wystąpiły przed dniem jego wejścia w życie. Wynika to z materialnoprawnego charakteru tego przepisu a także z wprowadzenia w zakresie orzekania zakazu prowadzenia działalności gospodarczej zasady skargowości. W porównaniu z poprzednim stanem prawnym (art. 17² § pr. up.) postępowanie w tym przedmiocie może toczyć się bowiem wyłącznie na wniosek. W konsekwencji art. 377 pr. up. i n. nie może mieć zastosowania w niniejszej sprawie, w

której Sąd Okręgowy powołał się na to, że upadłość dłużnika ogłoszona została pod rządami pr. up., zaś przedmiotowy wniosek został złożony w okresie obowiązywania nowej ustawy.

Powyższe postanowienie zaskarżył wnioskodawca, opierając skargę kasacyjną na pierwszej podstawie kasacyjnej z art. 398³ § 1 k.p.c. W ramach powyższej podstawy wnioskodawca zarzucił naruszenie art. 377 pr. up. i n. poprzez oddalenie wniosku o jakim mowa w art. 373 pr. up. i n. na skutek uznania, że w sprawie upłynął roczny termin prekluzyjny, określony w tym przepisie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 377 pr. up. i n. jest uzasadniony. Jak wynika z art. 540 pr. up. i n., do postępowań wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy, na podstawie art. 17² pr. up., stosuje się przepisy dotychczasowe. Oznacza to, że do postępowań wszczętych pod rządem pr. up. i n., zastosowanie znajdują przepisy nowej ustawy. Art. 540 pr. up. i n. odwołuje się do pojęcia „przepisy” bez rozróżnienia ich procesowego lub materialnego charakteru. Oznacza to, że normy prawa materialnego nie zostały wyłączone spod działania tego przepisu i pozostają w zakresie jego unormowania. Powyższy pogląd należy uznać za ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. postanowienia: z dnia 15 grudnia 2005 r. II CSK 415/05, niepubl. oraz z dnia 17 marca 2006 r. I CSK 111/05, niepubl.). Należy zgodzić się z tezą, że powyższy przepis, zawierający normę prawa materialnego, nie działa wstecz i nie powinien mieć zastosowania do zdarzeń, które nastąpiły przed datą jego wejścia w życie. Doprowadziłoby to do sytuacji, w której termin o jakim mowa w art. 377 pr. up. i n. mógłby upłynąć przed datą wejścia w życie tej ustawy. W sytuacji zatem, w której nie złożono wniosku o ogłoszenie upadłości a stan obligujący władze dłużnika do złożenia takiego wniosku zaistniał w okresie obowiązywania poprzednich przepisów, termin o jakim mowa w art. 377 pr. up. i n. obowiązuje, z tym że nie może rozpocząć biegu przed datą wejścia w życie nowej ustawy, czyli przed dniem 1 października 2003 r. (tak uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2006 r. III CZP 13/06, OSNC 2007, nr 1, poz. 8).

Przede wszystkim należy jednak stwierdzić, że uszło uwagi Sądu drugiej instancji, iż w niniejszej sprawie wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika wpłynął i przynajmniej do dnia zamknięcia rozprawy przed Sądem drugiej instancji postępowanie upadłościowe toczyło się. Wniosek pochodził od zarządu dłużnika i został podpisany przez osoby, które w tym okresie były członkami zarządu. W tej sytuacji termin do złożenia wniosku o

orzeczenie pozbawienia prawa prowadzenia działalności gospodarczej nie rozpoczął biegu. Dla ustalenia początku biegu terminu do złożenia wniosku, o jakim mowa w art. 373 pr. up. i n., bez znaczenia jest, czy postępowanie upadłościowe wszczęte zostało z inicjatywy osoby, której wniosek ten dotyczy, czy z inicjatywy innych osób. Po pierwsze wynika to z brzmienia przepisu. Ustawodawca - różnicując sposób liczenia tego terminu w zależności od tego, czy nastąpiło złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości - posłużył się bowiem czasownikiem „złożyć” w formie nieosobowej. Ponadto odmienna interpretacja, zakładająca, że tylko zainicjowanie postępowania upadłościowego przez osobę, której dotyczy art. 373 i n. pr. up. skutkuje koniecznością liczenia terminu z art. 377 pr. up. i n. od daty ukończenia postępowania upadłościowego podważyłaby możliwość spełnienia funkcji, jakie ustawodawca przypisał powyższym unormowaniom. Jak przyjmuje się w doktrynie, celem art. 373 i n. pr. up. i n. jest czasowe wyłączenie od prowadzenia działalności gospodarczej osób, których zaniechanie naraziło wierzycieli na straty. W sytuacji, w której upadłym jest spółka prawa handlowego, wniosek zaś dotyczy członka zarządu spółki, odwołując moment ogłoszenia upadłości, osoba ta narażałaby wierzycieli na negatywne konsekwencje wynikające z upływu terminu i pozbawiałaby wierzycieli możliwości wnoszenia o orzeczenie przedmiotowego zakazu. Stanowisko, w myśl którego nie jest istotne z punktu widzenia liczenia terminu o jakim mowa w art. 373 pr. up. i n. z czyjej inicjatywy wszczęto postępowanie upadłościowe, zajął Sąd Najwyższy również w postanowieniu z dnia 12 maja 2006 r. V CSK 54/06, (niepubl.) oraz z dnia 10 listopada 2006 r. I CSK 218 / 06, (niepubl.). W uzasadnieniach obu tych orzeczeń Sąd Najwyższy uznał, że złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości przez wierzyciela powoduje, że termin z art. 377 pr. up. i n. nie biegnie.

Mając powyższe względy na uwadze, jak również treść art. 398¹⁵ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., zaskarżone postanowienie należało uchylić. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.